

Rusudan Çanturiya

Çoxdilli təhsil vasitəsilə milli azlıqların inteqrasiyası

(Gürcüstan Təhsil və Elm Nazirliyi tərəfindən həyata keçirilən və planlaşdırılmış tədbirlər
“Çoxdilli təhsilə dəstək vermək proqramı” hüdudlarında)

Gürcüstan Təhsil və Elm Nazirliyi birgə siyasət həyata keçirir ki, təhsil hər bir şagird üçün, eləcə də milli azlıqların nümayəndələri üçün əl çatılan olsun. Milli azlıqların nümayəndələrinin təhsili yalnız akademik nailiyyətlərin yaxşılaşdırılması ilə deyil, eləcə də onların cəmiyyətə inteqrasiyası və əmək bazarında işlə təminat vasitəsi kimi baxılır. Milli azlıqların təhsilinə olan mövcud siyasətə müvafiq olaraq Gürcüstan Təhsil və Elm Nazirliyinin məqsədi milli azlıq nümayəndələrinin çoxdilli təhsili tətbiqetmə yolu ilə vətəndaş inteqrasiyasıdır.

Çoxdilli təhsil təhsilin fənn və fənlər qrupunun tədris dili olaraq iki və ya çox dildən istifadə edilən formasını təqdim edir. Eyni zamanda bir neçə dildə tədris şagirdlər arasında linqvistik bacarıqların inkişafına dəstək verir.

İkidilli və ya çoxdilli təhsil uşaqlara dili daha əsaslı və dərin şəkildə öyrənmək, ondan effektiv şəkildə istifadə etmək imkanını verir. Çoxdilli təhsil almaqla şagird dövlət və ana dilində kommunikasiya və onların təcrübədə istifadə imkanını verir.

Bir çox tədqiqatlar sübut edir ki, çoxdilli təhsil elə bir yoldur, hansı ki, həm çoxluq, eləcə də azlıq nümayəndələri üçün münasibdir. Ana dilində təhsil almaq uşaqlara və şagirdlərə öz intellektual imkanlarının tam inkişafı imkanlarını verir. Eyni zamanda, onlar həyat üçün zəruri olan dildə linqvistik bacarıqlara sahib olurlar. Çoxdilli təhsil almağın daha bir üstünlüyü ondan ibarətdir ki, o, intermədəni vərdislərə və tolerantlığın inkişafına dəstək verir. Bu isə nəticədə, çoxetnik ölkədə dinc

cəmiyyətin formalaşmasına səbəb olur. Müvafiq olaraq Gürcüstanda çoxdilli təhsil milli azlıqların nümayəndələrinə dövlət dilinə sahib olmağın daha yaxşı imkanını verən və eyni zamanda, onların ana dillərinin qorunub saxlanılmasını təmin edən vətəndaş inteqrasiyası siyasətinin effektiv aləti kimi qəbul edilməlidir.

2008-ci ildə Gürcüstanın Təhsil və Elm Nazirliyində ATƏT-in dəstəyi ilə “çoxdilli təhsil vasitəsilə milli azlıqların inteqrasiyası” siyasi sənəd və iş planı (2009-2014) hazırlandı.

Çoxdilli təhsili dəstəkləmək proqramı növbəti əsas prinsiplərə əsaslanır:

- **Münasiblik prinsipi:** çoxdilli təhsil hər bir şagird üçün eyni şəkildə əlçatılıdır; hər məktəbin, tədris dilindən asılı olmayaraq, hüququ var ki, öz resurslarını nəzərə almaqla şagirdlərin və onların valideylərinin tələblərinə uyğun olaraq çoxdilli təhsil proqramlarını işləyib tətbiq etsinlər.
- inteqrasiya prinsipi: dövlətdə çoxdilli təhsil ümumtəhsil müəssisəsində inteqral olmalıdır.
- İştirakçılıq prinsipi: milli azlıq nümayəndələri geniş ictimaiyyətlə yanaşı çoxdilli təhsil siyasətinin inkişafına və keçirilməsinə cəlb olunmalıdırlar.
- Ardıcılıq prinsipi: çoxdilli təhsil sisteminin (məktəbəqədər təhsildən

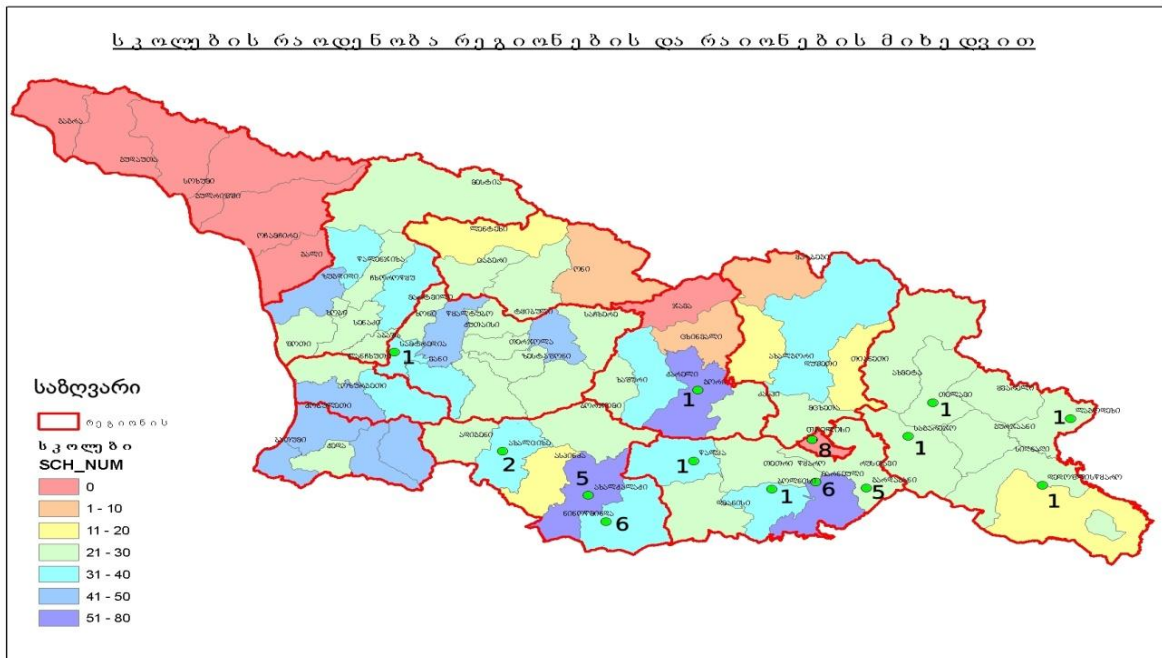
peşəkar və ali təhsilə qədər) ayrılmaz hissəsi olmalıdır və iştirakçıların təhsilin növbəti pilləsinə nailiyyətlə keçmələrini təmin etməlidir.

- Əməkdaşlıq və məsuliyyət prinsipi: çoxdillil təhsil vətəndaş inteqrasiyası proqramlarının hissəsi olmalıdır və məsuliyyətli şəxslərin/təşkilatların cəlb olmasını və əməkdaşlığını nəzərə almalıdır.

İş planına əsasən 2009-cu ilin martın 31-də Gürcüstan təhsil və elm nazirinin fərmanına əsasən “Çoxdillil təhsilə dəstək vermək proqramı” təsdiq olundu. Çoxdillil təhsil proqramlarının işlənilib hazırlanması və tətbiq olması ölkə miqyasında təsisat və insani resursların inkişaf etdirilməsini nəzərdə tutur. Gürcüstan Təhsil və Elm

Nazirliyi tərəfindən 2009-cu ildə çoxdillil təhsil proqramları 40 qeyri-gürcü məktəblərində (eləcə də müxtəlif şöbələri olan məktəblərdə) pilotlaşmağa başlandı.

Gürcüstan Təhsil və Elm Nazirliyi tərəfindən pilot məktəbləri seçildi və bütün qeyri-gürcü məktəblərinə məktəblərin motivasiyası, resursları, ikidillil təhsildə məktəblərin təcrübəsi və şərtlərini müəyyən etmək üçün xüsusi anketlər göndərildi. Qeyd edilən anketlərin işlənilməsi və analizi əsasında 40 qeyri-gürcüdüillil məktəb (eləcə də 13 məktəb – Kvemo Kartli regionundan, 13 məktəb – Samsğə-Cavaxeti regionundan, 8 məktəb – Tbilisidən, 4 məktəb – Kaxeti regionundan, 1 məktəb – Şida Kartlidən, 1 məktəb – İmereti regionundan) seçildi və çoxdillil təhsil proqramlarının pilotlaşdırılmasına başlandı.

2009-cu ildə “Çoxdillil təhsilə dəstək vermək proqramı” hüduklarında Gürcüstanda proqramın koordinasiyasında, vaxtında və effektiv həyata keçirilməsində və eləcə də proqramın monitorinqi və

qiymətləndirilməsində məsuliyyət daşıyan çoxdillil təhsilin işçi qrupu yarandı.

ATƏT-in ekspertlərinin yardımı ilə 2009-cu ilin avqust-sentyabr aylarında nazirliyin çoxdillil təhsil üzrə işçi

qruplarının üzvlərinə 10-dan artıq treninq keçirildi.

Proqram hüdudlarında 10 yerli təlimatçı seçildi. Onların peşəkar hazırlığını ATƏT-in beynəlxalq ekspertləri təmin edirdilər.

Eləcə də peşəkar treninqlər keçirildi: 40 pilot məktəb direktoruna; 30 təhsil resurs-mərkəzinin əməkdaşına; 64 akkreditə olunmuş ekspertə; 40 pilot məktəbin 603 müəlliminə.

2009-cu ildə “çoxdilli təhsilə dəstək vermək proqramı” hüdudlarında çoxdilli təhsil proqramlarının akkreditasiya ekspertləri üçün qiymətləndirmə təlimatı, müəllimlər üçün çoxdilli təhsil dərslisinin layihəsi, çoxdilli təhsil üzrə çoxdilli təhsil proqramının monitorinqi və qiymətləndirmə proqramı və informasiya kitabçaları hazırlandı.

2009-cu il noyabrın 27-də ATƏT və ABŞ-ın Beynəlxalq Agentliyinin (USAID) dəstəyi ilə Gürcüstan Təhsil və Elm Nazirliyi tərəfindən “Gürcüstanda çoxdilli təhsil” konfransı keçirildi, onun məqsədi çoxdilli təhsilə dəstək vermək proqramı hüdudlarında artıq həyata keçirilən və planlaşdırılan tədbirlər haqqında informasiyanın yayımlanması idi. Eləcə də azlıqların təhsil proqramlarının hazırlanması və tətbiq olunması sahəsində yeniliklər haqqında maraqlanan şəxslərə informasiya çatdırıldı, pilot-məktəblərin nümayəndələri qarşısında hesabat verildi və gələcək planlar haqqında və birgə tövsiyələrin hazırlanma proqramının yaxşılaşdırılmasının mümkün yolları ilə əlaqədar söhbətlər aparıldı.

2010-cu ilin fevralında Gürcüstan təhsil və elm nazirinin qərarı ilə təsdiq edilmiş “Çoxdilli təhsilə dəstək vermək proqramı” hüdudlarında bir çox tədbirlər planlaşdırılır:

- Məktəblərin çoxdilli proqramlarının təsdiq olunması və qeydiyyat mexanizmlərinin işlənib hazırlanması;
- Məktəblər üçün əlavə tədris materiallarının hazırlanması və çap olunması (müəllimin dərslisi);
- Treninq modulunun hazırlanması, çap olunması və paylanması;
- Çoxdilli təhsil haqqında metodoloji filmin çəkilişi;
- Çoxdilli təhsil proqramına cəlb olan müəllimlər üçün əlavə qonorar verilməsi məqsədilə proqram hüdudlarında seçilmiş pilot məktəbləri üçün məqsədli subsidiyaların verilməsi;
- Pilot məktəblərin müəllimləri və qəyyumlar şuraların üzvləri üçün 3 regional seminarın keçirilməsi;
- Çoxdilli təhsil proqramının pilot məktəbləri üçün hədiyyə olaraq əyani vəsaitlərin verilməsi;
- Çoxdilli təhsil proqramının pilot məktəbləri üçün hədiyyə olaraq audio-video texnikanın və gürcü filmlərinin komplektinin paylanması;
- Çoxdilli təhsildə start tədqiqatının keçirilməsi;
- İnformasiya və ictimai məlumatı yüksəltmək məqsədilə müxtəlif tədbirlərin keçirilməsi.

“Çoxdilli tədrisə dəstək vermək proqramı”
hüdudlarında seçilən pilot məktəbləri

.....

1. Tbilisi ictimai məktəbi #146
2. Tbilisi ictimai məktəbi #152
3. Tbilisi ictimai məktəbi #64
4. Tbilisi ictimai məktəbi #132
5. Tbilisi ictimai məktəbi #83
6. Tbilisi ictimai məktəbi #136
7. Tbilisi ictimai məktəbi #96
8. Tbilisi ictimai məktəbi #41
9. Laqodexi Qaracalar ictimai məktəbi
10. Tsiteltsğaro ictimai məktəbi
11. Gəncəli ictimai məktəbi
12. Yormuğanlı ictimai məktəbi
13. Təzəkənd ictimai məktəbi
14. Kvemo Saralo ictimai məktəbi
15. Algeti-Təzəkənd ictimai məktəbi
16. Marneuli ictimai məktəbi #3
17. Marneuli ictimai məktəbi #2
18. Vaxtangisi ictimai məktəbi #1
19. Qori ictimai məktəbi #6
20. Candar ictimai məktəbi
21. Kvemo-Bolnisi ictimai məktəbi #1
22. Qızıl Kİlsə ictimai məktəbi
23. Şaumyan ictimai məktəbi #1
24. Ağtəhlə ictimai məktəbi
25. Qardabani Qaracalar ictimai məktəbi
26. Kəpənəkçi ictimai məktəbi #2
27. Samtredia ictimai məktəbi #4
28. Axalkalaki ictimai məktəbi #1
29. Axalkalaki ictimai məktəbi #2
30. Axalkalaki ictimai məktəbi #3
31. Axalkalaki ictimai məktəbi #4
32. Axalkalaki ictimai məktəbi #5
33. Sxvilisi ictimai məktəbi
34. Axalsixe ictimai məktəbi #2
35. Ninotsminda ictimai məktəbi #1
36. Ninotsminda ictimai məktəbi #2
37. Satxi ictimai məktəbi
38. Didi Konduri ictimai məktəbi
39. Qandzi ictimai məktəbi #2
40. Qorelovka ictimai məktəbi #2